

Tentoonstelling over de Vero: “Hoe voller de kruin, hoe beter de scheerkwast”

Elke Roosendaler heeft ongetwijfeld wel eens gehoord van de borstelfabriek Vermunt of de Vero. De Roosendaalse heemkundekring De Vrijheijt van Rosendale en het Roosendaalse Gemeentearchief brengen met de tentoonstelling ‘Borstels van Jan Munt’ de historie van de zo nauw met Roosendaal verweven borstelfabriek Vero in beeld. U kunt de tentoonstelling tot en met 4 februari bekijken in het gemeentearchief.

De fabriek begon als eenmansbedrijf in 1890 en groeide in 75 jaar tijd uit tot een werkgever met ruim vijfhonderd personeelsleden. Vanuit het pand Molenstraat 107 begon het bedrijf in de omgeving uit te dijen. In 1913 werd de oversteek van de Kloosterstraat gewaagd. Het bombardement van 11 mei 1940 trof ook de Vero. De houtopslag aan de Kloosterstraat ging in vlammen op. Aangezien buurtbewoners al over stank klaagden, werd het bedrijf gedwongen op termijn uit de Roosendaalse binnenstad te vertrekken. Een nieuwe vestiging aan de Oude Ettenseweg (later Protonweg) was het gevolg. Toch duurde het nog tot in de jaren zeventig, voordat het gebouwencomplex aan de Molenstraat en de Kloosterstraat werd gesloopt en hier het nieuwe Oliemolen met appartementen verrees. Het bedrijf aan de Protonweg was echter geen lang leven beschoren. Met de verplaatsing van de arbeid naar de lagelonenlanden wist Vermunt het bedrijf wel te redden, maar ging in Roosendaal de deur definitief dicht.

In de tentoonstelling wordt uitgebreid aandacht besteed aan de familie Vermunt, die een eeuw lang directeurs leverde. Ook de vele werknemers, van wie talloze foto's bewaard zijn gebleven, spelen een belangrijke rol. Verder komen het in- en exterieur van de fabriek, de uitbreidingen, de reclame-uitingen, het assortiment aan borstels, kwasten, vegers en wat al niet meer aan bod. U vindt niet alleen foto's en filmbeelden, maar ook veel voorwerpen op deze tentoonstelling, zodat u een goede indruk krijgt van het toenmalige productieproces achter de sombere gevels van de Kloosterstraat.

U kunt de tentoonstelling bekijken in het Roosendaalse gemeentearchief aan de Markt 35 in Roosendaal. De openingsuren zijn: maandag tot en met vrijdag van 9.00 tot 17.00 uur, dinsdag zelfs tot 21.00 uur. De toegang is gratis en er is een lift aanwezig. Na 4 februari verhuist de tentoonstelling naar De Heemkelder, Laan van België 88 in Roosendaal. Daar kan men tot medio 2011 iedere eerste zaterdag van de maand terecht van 10.00 tot 12.30 uur.

Foto boven: De binnenplaats van Vero in de Kloosterstraat. (Foto: Emrik en Binger, 1915)
Foto onder: Reclameposter.

Foto's Mastboom beschreven

Het Roosendaalse gemeentearchief heeft van de Mastboom-Brosens stichting de opdracht gekregen om de afbeeldingen uit het Mastboom-archief te scannen, te beschrijven en te beheren. Inmiddels zijn er 2188 foto's, stereofoto's, bidprentjes, communieprentjes, devotieprentjes, geboortekaartjes en briefkaarten uit de collectie Mastboom toegevoegd aan de fotocollectie van het gemeentearchief.

*H.P.A.M. Mastboom, geboren op 16 juli 1907 te Oud-Gastel.
(Foto: Firma A.M. Bruglemans)*

Complete collectie veldtekens naar het gemeentearchief

In de hal van het stadskantoor is een heel bijzondere expositie te zien. Leo Nieuwlaat bracht een complete serie Roosendaalse veldtekens bijeen. Vanaf het eerste papieren teken uit 1956 tot en met de beeltenis van dit jaar, u kunt meer dan vijftig jaar aan carnavalsgeschiedenis bekijken. Bijzonder is vooral dat de veldtekens na de expositie officieel worden overgedragen aan het gemeentearchief, waar ze permanent te zien zullen zijn.

Leo Nieuwlaat verzamelde al heel wat jaren veldtekens en had zelfs een paar zeldzame, originele papieren tekens uit de beginjaren. Tijdens een bezoek aan het Oeteldonks Gemintemuzejum, het carnavalsmuseum in Den Bosch, viel het hem op dat er wel een hele serie veldtekens van Bergen op Zoom lag, maar dat die van Roosendaal ontbraken. Hij besloot een complete collectie veldtekens bijeen te brengen en die te schenken aan het Gemintemuzejum. "Daar kreeg ik echter commentaar op van mensen om me heen", vertelt Nieuwlaat. "Ze vonden dat de veldtekens ook in Roosendaal te zien moesten zijn." Nieuwlaat had dankzij een krantenartikel niet één, maar meerdere series veldtekens compleet en zocht contact met inmiddels oud-burgemeester Marijnen, die hem in contact bracht met wethouder Jan Peeters en gemeentearchivaris Joss Hopstaken.

Porselein

Veldtekens zijn van allerlei materialen gemaakt: papier, gips, kunststof en metaal. Nieuwlaat, een echte carnavalsvierder, vindt zelf de serie veldtekens die in de jaren zestig en zeventig gemaakt werden het mooist. "Die zijn van porselein, dus heel teer." Hetzelfde geldt voor de papieren veldtekens. "In de beginjaren droegen ze de veldtekens vooral om hun nek, met name voor de herkenbaarheid, maar eigenlijk is dat doodzonde, want op deze manier gaan ze wel erg snel kapot. Zo heb ik uit 1958 geen heel veldteken gevonden, gelukkig wel een paar die nog te repareren waren", vertelt Nieuwlaat.

Meer informatie

De expositie in het stadskantoor is nog tot na carnaval in de hal van het stadskantoor te zien. Daarna worden de veldtekens in het gemeentearchief geëxposeerd.

*Een paar veldtekens uit voorgaande jaren.
(Foto: A.J.M. Mol)*

Filmcollectie op de site

Sinds kort kunt u via onze website de filmcollectie van het gemeentearchief bekijken. Er staan 130 films en filmfragmenten online over de meest uiteenlopende onderwerpen, zoals carnaval, de Stok, Nispen, de jeugdronde, de oorlog en de suikerindustrie. De films bestrijken een periode van ruim vijfenzeventig jaar en brengen vooral Roosendaal en de kerkdorpen in beeld.

Wouwse dorpen in beeld

Dit keer geen oude Ansichtkaarten, maar foto's uit de periode 1950 tot 1997. Het boek 'Wonen en werken in Wouw 1950-1997' bevat uniek materiaal. In 127 afbeeldingen wordt een beeld geschetst van de bewoners van de dorpen Wouw, Heerle, Wouwse Plantage en Moerstraten.

De bedrijvigheid, verenigingen, gemeentelijke projecten, woningbouw en enkele luchtfoto's werden opgenomen in het boek dat 112 pagina's telt. De samenstellers, René Hermans en Frank Schijven, beginnen hun boek met een kort overzicht van de historie van de vier dorpen. In het voorwoord wordt uitgelegd waarom de periode tot 1997 loopt. Toen ging de gemeente Wouw op in de gemeente Roosendaal en Nispen en ontstond de nieuwe gemeente Roosendaal.

Veel van de afbeeldingen werden nog nooit gebruikt en komen uit de collectie van particulieren, heemkundekring De Vierschaer en het Gemeentearchief Roosendaal. In totaal werden 750 exemplaren gedrukt. Bij het samenstellen is er niet naar gestreefd om compleet te zijn, maar er is getracht een doorsnede te geven van wonen en werken in de dorpen in de naoorlogse periode. Jammer is wel dat enkele oproepen aan de plaatselijke bevolking om foto's beschikbaar te stellen geen resultaat had.

In het eerste hoofdstuk wordt met foto's aandacht besteed aan bedrijvigheid en enkele oude beroepen, maar ook enkele schoolfoto's zijn in dit hoofdstuk opgenomen. In het hoofdstuk gebouwen en wijken is er aandacht voor de dorpen kort na de wederopbouw met ondermeer foto's van inmiddels verdwenen panden, zoals de Végéwinkel van Nелиe Jacobs, het herenhuis van Sief Luijckx, de Kunstkring en de noodwoningen in de Spellestraat.

In de rubriek feestelijkheden is een aantal unieke foto's opgenomen van de inwijding van de Lambertuskerk, feest bij voetbalvereniging Rimboe, Koninklijke bezoek aan Wouw en het 'Wouwdoespektakel' eind 1996.

Bij 'gemeentelijke zaken' wordt het oorlogsmonument in Moerstraten belicht, de bouw van woningen in de Torenbaan, de start van de ruilverkaveling 'Ouwervelden', maar ook zaken als het woonwagenkamp midden in het dorp Wouw en de restauratie van de Wouwse pompen.

Het laatste hoofdstuk gaat over een aantal verenigingen en instanties in de dorpen. Van de reisclub uit Heerle tot de majorettes in Wouwse Plantage en van de wielerronde in Wouw tot de grap van studentendispuut Malacandra die een 'vikingpot' vond.

Kreateam Communicatie b.v. uit Wouw verzorgde de lay-out van het boek en het werd gedrukt bij de Wouwse Drukkerij (DWD). Een exemplaar van het boek kost € 9,95 en is verkrijgbaar bij het Gemeentearchief Roosendaal of bij René Hermans, Martel 6 in Wouw. Leden van De Vierschaer krijgen bij inlevering van de bon uit de nieuwsbrief van de kring het boek voor € 7,50.

De Wouwse dorpen in beeld gebracht. (Foto: Willem Blauw.)

Tentoonstelling over Joegoslavische werkneemsters

Op donderdag 17 februari gaat een tentoonstelling over Joegoslavische werkneemsters in het archief van start. Tussen 1969 en 1974 werden honderden vrouwen in Joegoslavië gerekruteerd om in één van de vier Roosendaalse fabrieken aan de slag te gaan. Ze werkten onder meer bij Vero, Red Band, Van Gils en Baartmans. De vrouwen werden ondergebracht in het voormalige klooster in Bosschenhoofd, dat voor de gelegenheid omgedoopt was in Kuća Morava. In het pension deelden ze lief en leed met elkaar, de saamhorigheid was groot. Op deze tentoonstelling krijgt u een beeld van de werving van de vrouwen en hun aankomst in Roosendaal. Verder is er veel aandacht voor het werk in de fabrieken en het pension. Ook het sociale leven komt aan de orde. Voor deze tentoonstelling spraken medewerkers van het archief uitgebreid met zowel de Joegoslavische vrouwen als de werkgevers. In juni wordt de bijbehorende publicatie gepresenteerd. De tentoonstelling is tot en met 24 juni te zien.

Red Bandfabriek

De aankomst van de vrouwen in Kuća Morava.

Lezingen over dames- en herenkleding

In februari staan twee lezingen van het Cultuurhistorisch Netwerk op het programma. Op donderdag 10 februari spreekt Kitty de Leeuw over dameskleding in de negentiende eeuw. Een week later, op donderdag 17 februari, spreekt Alwin van Gils over de maatpakken van het kledingbedrijf Van Gils. De twee lezingen vinden plaats in de bibliotheek, Markt 54 te Roosendaal. Aanvang 20.00 uur, de toegang is gratis. De zaal gaat open om 19.30 uur.

Jaaroverzicht

Aan het begin van het nieuwe jaar past een terugblik op het afgelopen jaar. Het vorige jaar brachten we mooie tentoonstellingen, een fotoboek en werkten we mee aan verschillende educatieve projecten. Onderstaand een greep uit de activiteiten.

Tentoonstelling Wie dan Leeft, wie dan zorgt

Het archief bracht de eerste maanden van 2010 een tentoonstelling over de gezondheidszorg. Van de pest tot het St. Franciscusziekenhuis, de periode 1636 tot 1986 werd uitgebreid in beeld gebracht.

(Uitgever: L. Hontelé)

Maatschappelijke stage

Tien leerlingen van het Jan Tinbergen College hebben hun maatschappelijke stage volbracht op het gemeentearchief. De eerste groep mavo- en havoscholieren bedacht de cursus 'omgaan met de website van het gemeentearchief', de tweede groep gaf deze cursus aan enkele enthousiaste senioren.

Tentoonstelling Leven als meneer pastoor

Bezoekers kregen een beeld van de pastorieën en hun bouwpastoors. Ook konden ze bouwtekeningen van de gebouwen bekijken. Hoewel verschillende pastorieën inmiddels gesloopt of in verval zijn geraakt, toonden de foto's uit het verleden de gebouwen nog in volle glorie tijdens het Rijke Roomse leven.

Roosendaal Verwoest

In outletcentrum Rosada was de tentoonstelling Roosendaal Verwoest te zien. Deze tentoonstelling gaf een beeld van de verwoesting van Roosendaal en de kerkdorpen in de oorlog

(Foto: B. Luijsterburg)

Les schrijven met de ganzenveer

Nog net voor de vakantie brachten drie groepen 6 van de Jeroen Boschschool een bezoek aan het gemeentearchief voor de les 'Schrijven met de Ganzenvaar'. Natuurlijk mochten ze met veren en inkt schrijven, maar ook met kroontjespennen en griffels. De oude typemachines vonden ze 'vet'.

(Foto: E.A. de Rooij)

Tentoonstelling De smaak van de Negentiende Eeuw

Bezoekers kregen te zien hoe mensen in deze eeuw woonden, leefden en werkten. Met name het verschil tussen rijk en arm werd belicht. Ook de mode vormde een belangrijk aandachtspunt. Verder kreeg Emile van Loon eindelijk een gezicht.

Roosendaals Treffen

Op zondag 26 september zette het archief de deuren open voor het publiek. Rondleidingen door de depots, een workshop kalligrafie, een signeersessie, wafels eten, er was van alles te beleven. In totaal kon het archief vierhonderd gasten in de studiezaal verwelkomen.

(Foto: E.A. de Rooij)

ArtiSjok en Art to Hop

Naast ArtiSjok, de CKV-dag voor havo- en vwo-scholieren, heeft het archief ook meegedaan aan de speciale culturele dag voor vmbo-ers: Art to Hop. Op het archief gingen de leerlingen onder meer aan de slag met de vuilniszakkenopdracht: afval als historische bron.

(Foto: E.A. de Rooij)

Lezingenserie

De lezingenserie stond dit jaar in het teken van de zorg. Op verschillende locaties werden lezingen over dit onderwerp gegeven. Thema's die aan de orde kwamen, waren de zorg voor de natuur en de zorg voor monumenten.

Aftrap Verhalenbank

Tijdens de week van de geschiedenis werd de aftrap van de verhalenbank gegeven. Op de verhalenbank Roosendaal Vertelt worden verhalen aan een bepaalde locatie gekoppeld. Naast verhalen, kun je straks ook zelf foto's en films uploaden. De enige voorwaarde is dat het verhaal (of gedicht, foto of film) met Roosendaal (of de kerkdorpen) te maken heeft.

Kunstmenu

Verschillende culturele instellingen, waaronder het archief, bieden gezamenlijk een cultuurprogramma voor basisscholen aan. De meeste basisscholen in Roosendaal maken hier gebruik van. Dit schooljaar bezochten leerlingen uit groep 5/6 het archief. Ze kregen een rondleiding door de depots en daarna speurden ze naar gevelstenen. Vrijwilligers leidden alles in goede banen.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het Gemeentearchief Roosendaal, januari 2011. Tekst: Nicole de Boer. Opmaak: Paul van den Bosch.